

Guds hus

Söndagen efter nyår
den 5:e januari 2025 kl 11:00
i Slottskyrkan i Stockholm

INTROITUS

(Ps. 51(52):10,11,3)

Ego autem
sicut oliva fructificavi
in domo Domini,
speravi in misericordia
Dei mei:

Men jag är
som ett fruktbärande olivträd
i Herrens hus,
jag har alltid hoppats på barmhärtigheten
hos min Gud:

et exspectabo nomen tuum,
quoniam bonum est
ante conspectum
sanctorum tuorum.

och jag skall emotse ditt namn,
ty det är gott
inför åsynen
av dina heliga.

Quid gloriaris in malitia:
qui potens es in iniquitate?

Varför berömmar du dig över onda saker,
du som är förmögen att begå orättvisor?

Gloria Patri et Filio
et Spiritui Sancto,
sicut erat in principio
et nunc et semper,
et in sæcula sæculorum.
Amen.

Ära åt Fader och Son
och Helig Ande,
som det var i början
och nu och alltid
och i evigheters evighet,
Amen.

Ego autem
sicut oliva fructificavi
in domo Domini,
speravi in misericordia
Dei mei:

Men jag är
som ett fruktbärande olivträd
i Herrens hus,
jag har alltid hoppats på barmhärtigheten
hos min Gud:

et exspectabo nomen tuum,
quoniam bonum est
ante conspectum
sanctorum tuorum.

och jag skall emotse ditt namn,
ty det är gott
inför åsynen
av dina heliga.

EFTER GT

(Jfr. 1 Mos 28:16-22¹)

Locus iste
a Deo factus est,
inæstimabile sacramentum,
irreprehensibilis est.

Denna plats
är gjord av Gud,
ett ovärderligt sakrament,
den är oklanderlig.

Deus, cui adstat
angelorum chorus,
exaudi preces
servorum tuorum.

Gud, som änglarnas
kör står bredvid,
lyssna till bönerna
från dina tjänare.

Locus iste
a Deo factus est,
inæstimabile sacramentum,
irreprehensibilis est.

Denna plats
är gjord av Gud,
ett ovärderligt sakrament,
den är oklanderlig.

EFTER ALLELUIA

(Ps. 121(122):1)

Alleluia.
Alleluia.

Alleluia.
Alleluia.

Lætatus sum
in his quæ dicta sunt mihi:
in domum Domini
ibimus.

Jag gladdes
åt detta som sades mig:
till Herrens hus
skall vi gå.

Alleluia.

Alleluia.

1 och även t.ex. Baruk 3:24-25, Ps. 134, Ps. 135:1-3, Jes. 2:2-3 (= Mika 4:1-2).

POSTLUDIUM

[Sist i en gudstjänst sjungs *Benedicamus Domino* “Vi välsignar Herren”, med svaret *Deo dicamus gratias*, “Till Gud säger vi tack”, vilket “Tackom och lovom Herren / Herren vare tack och lov” är en översättning av. Detta förseddes ofta med små inskjutna texter, s k *troper*, och nedanstående är från *Cantus Sororum*, “Systrarnas Sång”, som är Birgittasystrarnas liturgi.]

Benedicamus

superni regis unigenito
quem benedicit
angelorum infinita concio.
O virgo maria
quem genuisti
nos commenda

domino.

Deo dicamus gracias

Vi välsignar

den högste Konungens enfödde
som välsignas av
änglarnas oändliga församling.
O, Jungfru Maria,
anförtro oss
åt den som du födde,

Herren.

Åt Gud säger vi tack.

[Efter en gudstjänst kan man sjunga en av de fyra stora Maria-antifonerna: *Alma Redemptoris Mater* fr o m första advent t o m kyndelsmäss (dvs nu), *Ave Regina cælorum* från kyndelsmäss t o m påskafton, *Regina cæli* under påsktid, och *Salve Regina* under resten av året.]

Dessa förseddes sedan ofta med överstämmor med olika text, vilket därför kom att kallas “motett” (*motetus* = “försedd med text”). Följande motett över *Alma Redemptoris Mater* är från *Montpellier, Bibliothèque Interuniversitaire, Section Médecine, H 196*, ett manuskript från slutet av 1200-talet. Tre olika stämmor sjunger samtidigt tre olika texter i tre olika tempi.]

VÅR FRUS LOV

(*Understämman:*)

Alma redemptoris mater...

Återlösarens hulda moder...

(*Mellanstämman:*)

Virginale
decus & presidium
cleri speciale
castitatis privilegium

Jungfruliga
smycke och skydd
för prästerskapets speciella
renhetens privilegium,

virgo maria
genitrix pia
venie via
tutum reorum refugium

jungfru Maria,
fromma moder,
nådens väg,
alla skyldigas tillflykt,

felix est facta medium
dum peperisti filium
non per virile contagium
puellare semper servans gremium

du blev ett fruktbart medium
när du födde Sonen,
inte genom manlig smitta, (utan)
alltid bevarande flickaktigt sköte.

gaudeat felix ecclesia
de virgine tam eximia,
que mater est
 regis mirifica
sibi laudum dans
 varia preconia

Den lyckosamma kyrkan gläds
över en så enastående jungfru
som är mirakulös
 moder till Konungen,
och ger åt henne
 olika lovsångers böner.

comes salutis
vas virtutis
ancora naufragii

Frälsningens följeslagare,
kraftens kärl,
skeppsbrutnas ankare,

florens hortus
pacis portus
es spes auxilii

blommande trädgård,
fridens port,
du är hopp om hjälp,

virgo maria
veteris culpe peccatorum
purgatrix optima

jungfru Maria,
den gamla syndens skulds
bästa renerska²,

miserorum
advocatrix dulcissima
cum sis omni plena gracia

de eländigas
ljuvaste förespråkarska:
eftersom du är full av all nåd,

ergo tue copiose munere
nos plenitudinis sacia

så, med dina rikliga gåvors
överflöd, mätta oss!

(*Överstämman:*)

(*Höga visan 6:11,13*)

Descendi
in ortum meum
ut viderem
poma convallium
& inspicerem
si floruiscent vinee
& germinassent mala punica

Jag steg ned
i min trädgård
för att se
dalsluttningarnas fruktträd
och inspektera
om vinplantorna hade blommat
och granatäpplena slagit ut.

revertere
revertere sunamitis revertere
revertere ut intueamur te.

Vänd om!
Vänd om, sunamitiska flicka, vänd om!
Vänd om, så att vi får betrakta dig!

2 Alltså: en som renar något är en *renare*, och en kvinnlig renare är en *renerska*.

(Alla:)

... que pervia celi
porta manes et stella maris,
succurre cadenti

... du som himlens öppna
port förblir, och havets stjärna,
bispring det fallna

surgere qui curat populo
tu que genuisti
natura mirante tuum
sanctum genitorem

folket som försöker resa sig,
du som födde
– till naturens förvåning – din
heliga skapare,

virgo prius ac posterius
gabrielis ab ore
sumens illud ave
peccatorum miserere.

jungfru innan och efter
från Gabriels mun
du upptog detta "Ave",
ha förbarmande med syndare.

Sjöng gjorde "*Pisces Dei*", Guds fiskar. I Nya testamentet finns en utvecklad fisksymbolik av osäkert ursprung: "Jag ska göra er till människofiskare" säger Jesus, och använder fisken som symbol vid flera tillfällen: "Med himmelriket är det också som när man lägger ut ett nät i sjön och får fisk av alla slag i det.", "Finns det någon far ibland er som ger sin son en orm när han ber om en fisk?", de underbara fiskafångena i Luk. 5 och Joh. 21 ("Den natten fingo de intet", ni vet) som handlar om hur man ska missionera, den mystiska fisken med silverpenning i munnen i Matt. 17:27, eller när han utfodrar femtusen med fem bröd och två fiskar, resp fyratusen med sju bröd och några fiskar.

Efter detta fick fisksymbolen en än större betydelse hos de kristna. Tertullianus sade c:a år 200 att vi kristna är små fiskar eftersom vi är födda i vatten, alltså pånyttfödda genom dopet. Och när man upptäckte att om man sade "Jesus Kristus, Guds Son, vår Frälsare" på grekiska, "Iesous Christos Theou Yios Soter" och tog första bokstaven i varje ord, så fick man ordet *Ichthys* som betyder "fisk", så var lyckan gjord. Eftersom ett grekiskt litet "a", alfa, ser ut som en liten fisk, och Jesus sade att han var "alfa och omega" så blev glädjen än större. De tidiga kristna i Rom lär således ha klottrat "lilla a" lite här och var, i katakomber och annorstädes.

Slutligen återfinns vi på <http://paradox.provocation.net/medeltid/index.htm>